

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE KULLANILAN DRAMA YÖNTEMİNE İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

Elvan YALÇINKAYA*

Özet

Sosyal bilgiler derslerinde öğrenci ve etkinlik merkezli öğretim yöntemlerinin kullanılması oldukça önemlidir. Sosyal bilgiler derslerinde öğrenci ve etkinlik merkezli yöntemlerden biri de dramadır. Bu çalışmanın amacı ilköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde drama yöntemi ile konu işlendikten sonra öğrencilerin uygulamaya ilişkin görüşlerinin incelenmesidir. Bu çalışma nitel bir çalışma olup veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen öğrencilerin drama yöntemine ilişkin görüşlerini ifade edebilecekleri açık uçlu soruların olduğu formlar kullanılmıştır. Bu çalışmaya katılan öğrenciler genel olarak drama yönteminin kullanımına olumlu bakmaktadırlar ve konuyu bu yöntem sayesinde daha iyi anladıklarını ifade etmektedirler.

Anahtar Sözcükler: Sosyal Bilgiler, yapılandırmacılık, öğrenci görüşleri, öğretim yöntemi, drama

Giriş

Dünyadaki bilimsel ve teknolojik gelişmeler, her alanda olduğu gibi eğitim alanında da değişimleri gerekli kılmıştır. 20. yüzyılın sonlarında yaşanan hızlı gelişmeler, Sanayi Devrimi sonrasında eğitimsel paradigmasını yerle bir etmiş; bunların yerini yenilerinin almasına neden olmuştur. Bu tarihsel kırılmanın en önemli boyutunu öğrenci merkezli yapılandırmacı öğrenme kuramına¹ geçiş oluşturmuştur (Öztürk vd, 2007, III). Yapılandırmacılık bilginin zihinde yapılandırılmasını esas alır (Bodner, 1986; Baykul, 2005; Sever, 2005'ten akt; Öztürk vd, 2007, 88). Yapılandırmacılık yaklaşımına göre hazırlanan Sosyal Bilgiler Öğretim Programı öğretmenin yeni rolünü, *sınıfın tek hâkimi öğretici* olarak değil, *öğrenmeyi öğreten ve öğrenme ortamını düzenleyen* kişi olarak belirlemektedir (Kolukısa vd, 2007, 16). Kuşkusuz, yeni Sosyal Bilgiler Öğretim Programı öğrenciyi merkeze alan yöntem ve teknikleri gerekli kılmaktadır. Bu yöntem ve tekniklerden biri de dramadır.

Drama kavramı bazen bir yöntem, bazen bir alan, bazen de bir disiplin olarak karşımıza çıkmaktadır. Son yıllarda eğitim programlarında bir yöntem olarak kullanılmasının arttığı dikkati çekmektedir (Üstündağ, 1996, 20).

Dramanın Türkiye'de yaygınlaşmasında ve eğitimde uygulanmasında büyük katkıları olan San (1996, 148) dramayı, *"doğaçlama ve rol oynama gibi tiyatro ve drama*

* Erzurum İbni Sina İlköğretim Okulu Sosyal Bilgiler Öğretmeni ve Atatürk Üniversitesi İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Doktora Programı Öğrencisi.

1 Demirel (2004), İngilizce'de constructivism olarak adlandırılan yapılandırmacılık kavramının Türkçe'de konstrüktivizm, yapılandırmacılık, yapısalılık, inşacılık, oluşturmacılık gibi isimlerle adlandırıldığını ifade etmektedir.

◆ Elvan Yalçınkaya

tekniklerinden yararlanılarak, bir grup çalışması içinde katılımcıların bir yaşantıyı, olayı, fikri, eğitim ünitesini, soyut bir kavramı, davranışı eski bilişsel örüntülerinin yeniden düzenlenmesi yoluyla ve gözlem, deneyim, duygu ve yaşantıların gözden geçirildiği oyunlu süreçlerde anlamlandırılması, canlandırılması” olarak tanımlamıştır.

Hesapçioğlu (1997, 218)'na göre drama yöntemi, çeşitli öğretim ve öğrenim amaçları için, kendiliğinden meydana gelen, hazırlıksız, yaşam tecrübelerinin aslına benzer, canlı sunuşlarını gerçekleştirme yöntemidir. Bir başka deyişle birtakım durum ve olayların, hareket, konuşma, taklit gibi öğelerden yararlanarak hayali bir ortam içinde canlandırılmasına denir.

Önder (1999, 31)'e göre, özel olarak düzenlenen yaşantıları somut bir şekilde hissetme yolu ile sosyal, evrensel ve soyut kavramların, tarih ve edebiyat gibi konuların canlandırılarak anlamlı hale getirildiği, öğrenildiği bir öğretim yöntemidir.

Arieli (2007, 49)'e göre drama, anlamayı, acıma duygusunu, farkındalığı ve başkalarına saygıyı artıran, çeşitli karakterleri ve davranışları tekrar oynamak yoluyla değerleri ve duyguları araştırmaya aracı olan bir yöntemdir.

Morris (2001)'e göre, drama; öğrencilerin bilgi, beceri, tutum, tavır ve katılımlarını sergiledikleri en önemli sosyal bilgiler öğretim yöntemlerinden biridir.

Drama oyundaki özelliklerinden faydalanarak amaçlarını belirler. Oyunun amaçlarıyla benzer özelliklere sahip olan drama şu amaçları taşır (Finlay and Johson, 1987, 256):

- Çocuklarda yaratıcılık ve estetik gelişimi sağlamak,
- Çocuklara eleştirel düşünme becerisi kazandırmak,
- Çocuklarda sosyal gelişim ve işbirliği halinde çalışma alışkanlıklarını kazandırmak,
- Çocuklarda kendine güven duyma ve karar verme becerilerini kazandırmak,
- Çocuklarda dil ve iletişim becerilerini kazandırmak,

Arieli (2007, 50)'e göre çoğu eğitimciler yaratıcı drama etkinliklerinin eğitimde kullanmasını şu sebeplerden dolayı önermektedirler:

- Tekrar ve takviye
- Telaffuz ve dil bilgisi öğretimi
- Anlayışı güçlendirme
- Canlandırma
- Yazma becerilerini ilerletme
- Dil ve düşünme becerilerini geliştirme
- Hikâyeye dayalı drama yoluyla edebiyatı zenginleştirme
- Yaratıcı düşünme
- Problem çözmeye becerilerini geliştirme
- Karar verme becerisi öğretme
- İletişim becerilerini geliştirme
- İşbirliği kurma ve sorumluluk alma becerilerini geliştirme.

Öğrenciler Sosyal Bilgiler dersinde drama yöntemiyle, düz anlatım yöntemine göre, daha fazla şey öğrenirler. Aynı zamanda dramadaki karşılıklı etkileşim öğrencilerin anlama düzeylerine katkı sağlar (Morris, 2001). Drama süreçlerinde bir öğrenme, etkileşim sağlama ve sosyalleşme ile birlikte, güven ve kendine saygıyı geliştirir (Yeğen, 2003, 1).

Dramaya katılan öğrenciler, sebep ve sonuçları anlama yeteneklerini geliştirirler. Ayrıca dramanın, düşünce ve olayları, mantıklı bir sıraya koyma yeteneğini geliştirmeye yardım ettiği de görülmektedir (McClintock, 1984, 147).

Okuldaki bütün eğitim-öğretim faaliyetlerinin planlanması, etkinlikleri daha iyi uygulama fırsatı doğurur. Drama yönteminde de planlama, etkinliklerin daha kolay ve anlamlı uygulanmasını sağlar. Başarılı bir drama için aşağıdaki örnek plandan yararlanılabilir (Dirim, 1998, 67):

Konu Seçimi: Çocuklara neyi öğretmek istiyorsunuz?

Mekan Seçimi: Hangi mekanda gerçekleştirmek istiyorsunuz?

Çocukların Rollerini: Çocuklar hangi rolleri paylaşacaklar?

Kendi Rolünüz: Dramada kendiniz de rol alacak mısınız, yoksa dışarıdan mı yöneteceksiniz?

Genel Çerçeve: Genel çerçevesi ne olacak?

Dramanın Odak Noktası: Çözülecek problem nedir?

Eylem: Çocuklar ne/neler yapacaklar?

Püf Noktası: Çocuğun dikkatini konuya çekebilmek için ne kullanacağız?

Drama, çocuklar için en canlı ve doğal öğrenme yollarından biridir. Sosyal bilgiler öğretiminde dramadan geniş ölçüde yararlanır. Bu gruba giren tarih, coğrafya, vatandaşlık bilgisi konuları bu konularla ilgili okuma materyallerindeki hikâyeler drama için çok elverişlidir. Öğretmenlerin, bu elverişlilikten gereği kadar yararlanmasında özel bir araştırma yapmaları gerekir. Bu dersin yıllık planı yapılırken, *Etkinlikler, Araç ve Gereçler* bölümüne eğer konu gerektiriyorsa ilgili drama da belirtilmelidir. Bunu yaparken öğretmen özellikle dramatize edilecek konunun, çocukların doğal aktörlük güçlerine uyup uymadığını araştırmalıdır. Ayrıca çocukların hayal etme ve düşünme güçlerine bağlanıp bağlanmayacağını düşünmelidir. Çünkü bu özellikleri taşımayan konular çocukların ilgisini çekmez. Onların duygu ve düşüncelerini etkilemez. Sosyal bilgiler öğretiminde drama konuları çok çeşitli ve zengindir. Değişik drama olanakları yaratılabilir. Bu olanakların çeşitleri öğretmenden öğretime değişir (Özdemir, 1965, 25).

Ders programlarının müfredat programlarına paralel gitmesi gereği zaman zaman eğitimcilerin dramayı yöntem olarak kullanırken birtakım hatalar yapmalarına neden olmaktadır (Gönen ve Dalkılıç, 1999, 65). Aşağıdaki hususları göz önünde bulunduran ve uygulayan öğretmenler drama etkinliklerini çok rahat uygulayabileceklerdir. Bunun yanında öğrencilerin derse daha aktif katılımlarını sağlayacaklardır:

- Öğrencilerin hangi yönergelerle uyacakları öğretmen tarafından açık ve anlaşılır şekilde anlatılmalıdır.
- Öğrencilerin hazırlıkları için yeterli süre verilmelidir.
- Öğrenciler hazırladıkları etkinlikleri sınıfta arkadaşlarına sunup göstermelidir.
- Etkinlikte yer alan olaylar ve durumlar sınıfça tartışılmalıdır.

◆ Elvan Yalçınkaya

Bir konuda uygulanacak drama etkinlikleri belirlenirken sınıftaki öğrencilerin çeşitli yetenekleri mutlaka gözden geçirilmelidir (Lamb, 1978, 9).

Dramanın kendine özgü tekniklerinin başında iletişim, pandomim (sözsüz iletişim), doğaçlama, beden dilini kullanma, gösterip yaptırma, taklit ettirme, empati kurma, rol oynama, hayal kurma, canlandırma ve değerlendirme yer almaktadır. Aynı zamanda drama, eğitim ve öğretimde kullanılan her türlü öğretim yöntem ve tekniklerinden de faydalanır. Sonuç olarak bir sanat eseri ortaya çıkar (Aris, 1995, 3).

Problem Cümlesi

Sosyal bilgiler dersinde drama yönteminin kullanımına ilişkin öğrenci görüşleri nasıldır?

Alt Problemler

a) Öğrencilerin, drama yönteminin konuyu daha iyi öğrenmelerine yardımcı olup olmadığına ilişkin düşünceleri nelerdir?

b) Öğrencilerin, drama yönteminin kullanıldığı sosyal bilgiler dersinde kendilerini nasıl hissettiklerine ilişkin düşünceleri nelerdir?

c) Öğrencilerin, drama yönteminin kullanılmasının sosyal bilgiler dersini sevdirip sevdirmediğine ilişkin düşünceleri nelerdir?

d) Öğrencilerin, drama yönteminin sosyal bilgiler dersinin tüm konularında kullanılmasını isteyip istemediklerine ilişkin düşünceleri nelerdir?

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde kullanılan drama yöntemine ilişkin görüşlerini ortaya çıkarabilmektir.

Drama yöntemine öğrencilerin bakış açıları ortaya konarak etkili bir drama uygulaması konusunda yararlı olunabileceği düşünülmektedir. Ayrıca drama yönteminde karşılaşılan sorunlara çözüm önerileri getirilmesi açısından da bu araştırma önemli görülmektedir.

Varsayımlar

Bilgi toplamak üzere hazırlanan görüşme formundaki sorulara öğrencilerin samimi ve doğru cevaplar verdiği ve araştırma için yapılan yerli ve yabancı kaynak taramasının yeterli olduğu varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

2008-2009 Öğretim Yılı, İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersi, drama yöntemi, *Merhaba Doyduğum Toprak* konusu ve 42 öğrenci ile yapılan görüşme yoluyla elde edilen bulgularla sınırlıdır.

Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Çalışma grubu: Bu araştırmanın çalışma grubu 2008-2009 öğretim yılı Erzurum İbn-i Sina İlköğretim Okulu'nda 7A ve 7D sınıfında öğrenim gören 42 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışma grubundaki öğrencilerle ilgili bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Demografik bilgiler

Değişken	Cinsiyet	N	%
7A Sınıfı	Kız	12	60
	Erkek	8	40
7D Sınıfı	Kız	13	59
	Erkek	9	41
Toplam	Kız	25	59
	Erkek	17	41
Genel Toplam		42	100

Araştırma süreci: Araştırma 2008–2009 öğretim yılı birinci döneminde yedinci sınıfta okuyan öğrencilerle Sosyal Bilgiler dersi 2.Ünite’de (Ülkemizde Nüfus) yer alan *Merhaba Doyduğum Toprak* konusunda gerçekleştirilmiştir. Bu konunun işlenişinde ağırlıklı olarak drama yöntemi kullanılmıştır. Hazırlanan plan doğrultusunda drama etkinliklerine yer verilmiştir.

Verilerin toplanması ve analiz edilmesi: Bu çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen dōret açık uçlu soruyu içeren bir görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formlarının geliştirilmesi sürecinde öncelikli olarak drama yöntemi yerli ve yabancı kaynaklardan araştırılmış, bu kaynaklardan yararlanılarak araştırmanın alt problemleri de dikkate alınarak görüşme soruları oluşturulmuştur. Görüşme formunun hazırlanmasında şu ilkeler dikkate alınmıştır (Bogdan ve Biklen, 1992; Brookfield, 1992; Patton, 1987’den Akt; Yıldırım ve Şimşek, 2005, 128).

- Kolay anlaşılabilir sorular yazma
- Odaklı (spesifik) sorular hazırlama
- Açık uçlu sorular sorma
- Yönlendirmekten kaçınma
- Çok boyutlu soru sormaktan kaçınma
- Alternatif sorular ve sondalar (probes) sorular hazırlama
- Farklı türden sorular yazma
- Soruları mantıklı bir biçimde düzenleme
- Soruları geliştirme

Görüşme formuna, görüşmeye güven oluşturacak bir giriş hazırlanarak öncelikle görüşülen bireye güven kazandırmayı amaçlayan bazı ifadeler yer verilmiştir. Görüşme nedeniyle görüşülen kişiye herhangi bir zarar gelmeyeceği, görüşmenin kaydedilmesinin tamamen görüşülen bireyin iznine bağlı olduğu, görüşme sonunda bireyin verdiği bilgilerden rahatsızlık duyması halinde yapılan kayıtların tümünün kendisine geri verilebileceği ve çalışmada kullanılmayacağı gibi ifadeler, görüşmenin, görüşülen birey açısından daha rahat geçmesini sağlayabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2005, 135). Bu sebeple görüşmeye başlamadan önce araştırmanın amacının açıklanması ve güven verici ifadeler görüşme sorularından önce yer almaktadır.

İki öğrenciye *Öğrenci Görüşme Formu*’nun pilot denemesi yapılmıştır. Görüşme formlarına uzman ve öğretmen görüşlerinden alınan öneriler ve yapılan denemeler

doğrultusunda görüşme sorularında çeşitli değişiklikler yapılarak son şekli verilmiştir.

Görüşme soruları oluşturulduktan sonra *Öğrenci Görüşme Formu* hazırlanmıştır. Görüşme formunun oluşturulmasında örnek görüşme formları incelenmiş ve araştırmaya uygun bir görüşme formu hazırlanmıştır.

Konu işlendikten sonra öğrencilerle görüşme yapılmış her bir soru için verilen cevaplar gruplandırılarak analiz edilmiştir. Alt problemlere uygun şekilde, görüşmelerden elde edilen veriler, yeri geldikçe sunulmuştur. Öğrencilerle yapılan görüşmelerden elde edilen veriler Ö olarak kodlanarak sunulmuştur. Örneğin *Ö1,K birinci öğrenci-kız* ve *Ö2,E ikinci öğrenci-erkek* anlamını taşımaktadır.

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde görüşmeler yoluyla edilen bulgulara yer verilmiştir.

Öğrencilerin *“Drama yöntemi konuyu daha iyi öğrenmenize yardımcı oldu mu?”* sorusuna verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Öğrencilerin, Drama Yönteminin Konuyu Daha İyi Öğrenmelerine Yardımcı Olup Olmadığına İlişkin Görüşleri

Sınıf	Evet		Hayır		Kararsızım		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
7-A Sınıfı	18	90	-	-	2	10	20	100
7-D Sınıfı	21	96	-	-	1	4	22	100
Toplam	39	93	-	-	3	7	42	100

Drama yönteminin kullanılması konusunda öğrencilerin görüşleri analiz edildiğinde; öğrencilerin büyük bir kısmı bu yöntemin olumlu ve başarılı olduğunu ifade etmiştir. Öğrenciler drama yöntemini kullanılması sayesinde işlenen göç konusunu daha iyi anladıklarına vurgu yapmışlardır (Tablo 2). Öğrencilerin görüşmeler sırasında *“Drama yöntemi konuyu daha iyi öğrenmenize yardımcı oldu mu? Açıklayınız”* sorusuna verdikleri cevaplardan alınan doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir:

“Evet çok yardımcı oldu. Çünkü dersi işlerken soru sorulduğunda, yaptığımız canlandırmayı hatırlayarak soruyu cevapladık” (Ö1,K).

“Evet. Dersi bu şekilde işleyince daha çok aklımda kaldı. Normal şekilde işlenince konuyu daha fazla tekrar ederken bu şekilde işleyince daha az okudum” (Ö2,K).

“Evet. Dersi sıkıcı değil eğlenceli hale getiriyor ve bilgiler kalıcı oluyor” (Ö4,K).

“Evet yardımcı oldu. Çünkü, dramayla konuyu daha iyi anladım” (Ö5,E; Ö9,K; Ö10,K; Ö13,K; Ö15,E; Ö18,K; Ö20,K; Ö22,E; Ö23,E; Ö24,E; Ö28,E; Ö39,E; Ö40,E).

“Evet oldu. Ne diyeyim tahtaya çıkıp etkinlik yapmak daha güzel. Çünkü bayağı bir şeyi daha çok kavramış olduk” (Ö6,K).

“Evet oldu. Konuyu daha iyi öğrenmemizi sağladı” (Ö7,E; Ö14,K).

“Bence evet oldu. Çünkü dramayla aklımıza daha iyi giriyor. Örneğin yazılıda onla

ilgili soru çıktığında hemen canlandırma aklımıza gelir ve unutmuyoruz. Bence çok hoş bir yöntem” (Ö8,K).

“Evet yardımcı oldu. Çünkü böyle daha zevkli” (Ö12,K).

“Her derste bu yöntem kullanılsa daha iyi beynimize işler” (Ö14,K).

“Evet yardımcı oldu. Çünkü canlı olarak daha iyi anlamamıza yardımcı oldu” (Ö16,E).

“Daha iyi kavradım. Böyle hep beraber daha güzel” (Ö18,K).

“Evet. Drama yöntemiyle işlediğimiz ders çok bilgiler kazandırıyor” (Ö19,K).

“Evet oldu. Çünkü drama yöntemiyle daha iyi örnekler veriliyor. Bu daha iyi öğrenmeme neden oldu” (Ö25,K).

“Evet çünkü anlatarak belki tam anlayamayız. Ama o olayı görerek bütün sınıfın bence anlamasına yardımcı olur” (Ö27,K).

“Evet dersi daha iyi anlamamız için sadece okuyarak değil drama yaparak daha da güzel anlarız” (Ö30,E).

“Oldu. Çünkü sınıfta drama yaparak neler yaşandığını anlayabiliriz” (Ö31,K).

“Evet oldu. Sınavda göçün anlamını sorduğunuzda hemen aklımıza bu yaptığımız drama gelir ve açıkça soruyu çözeriz” (Ö34,K).

“Evet oldu. Hoşuma gitti sanki tiyatro oynuyormuş gibi oldu” (Ö35,E).

“Evet daha iyi öğrenmeme neden oldu. Çünkü böyle yaptığımızda hem eğlenmemize hem öğrenmemizi daha güzel hale getirdi” (Ö36,E).

“Evet. Göç konusunu daha iyi anlamama yardımcı oldu. Çünkü iç göç ve dış göçü çok iyi anladım” (Ö41,K).

Öğrencilerin görüşleri doğrultusunda sosyal bilgiler dersinde drama yönteminin kullanılmasının olumlu yanları ile ilgili şu çıkarımlarda bulunabiliriz:

Öğrenciler bu yöntemle işlenen dersi daha iyi anlamaktadır.

Öğrencilerin işlenen konuyu daha iyi hatırladıkları anlaşılmaktadır.

Dersi daha zevkli ve eğleneli hale getirmektedir.

Bu yolla bilgiler daha kalıcı olmaktadır.

Örneklendirmeler daha çok olmaktadır.

Daha fazla öğrencinin derse katılımı sağlanmaktadır.

Öğrenciler yaparak ve yaşayarak öğrenmektedir.

Öğrencilerde empati yeteneğinin gelişimine katkı sağlamaktadır.

Öğrencilerin sınav sorularını daha kolay cevaplamalarına yardımcı olmaktadır.

Öğrenciler bu sayede yeteneklerinin farkına varmaktadır.

◆ Elvan Yalçınkaya

Drama yöntemi konusunda yukarıda sayılan olumlu görüşler dışında “Drama yöntemi konuyu daha iyi öğrenmenize yardımcı oldu mu? Açıklayınız” sorusuna verdikleri cevaplardan, az sayıda ikilem içerisinde kalan öğrencilerin de bulunduğu görülmektedir. Bunların görüşleri de gerçekten dikkate değerdir:

“Biraz oldu biraz olmadı. Çünkü arkadaşlarımız drama yaparken ciddi olmuyorlar. Bu beni olumsuz etkiliyor. Biraz da oldu yani her konuyu böyle canlandırarsak daha iyi aklımıza işler diye düşünüyorum” (Ö17,K).

“Yardımcı oldu. Ama çok kısa olduğu için o kadar da çok anlamadım” (Ö21,K)

“Biraz öğrendim yalan olmasın. Ama çok güzeldi” (Ö11,E).

Bu ifadelerden de anlaşıldığı üzere 42 öğrencinin üçü drama yönteminin konuyu öğrenmeye yardımcı olduğu konusunda ikilemde kalmıştır. Fakat yine de faydalı olduğuna inanmaktadırlar. Drama yönteminin derste uygulanması sırasında bir takım sorunlar yaşanmakta ve bunlar öğrencileri etkileyebilmektedir. Örneğin yukarıda görüşü verilen öğrenci arkadaşlarının ciddi olmadığından bahsetmektedir. Yani sınıfta bu yöntemi uygulama esnasında gürültü olmuş ve bundan rahatsızlık duymuştur. Uygulama esnasında mutlaka sınıfta aralarında konuşan öğrenci olmaktadır. Bunun önüne geçmek için öğretmen yönergelerini etkili ve açık bir şekilde sunmalıdır.

Tablo 3: Öğrencilerin, Drama Yönteminin Uygulandığı Derste Kendilerini Nasıl Hissettiklerine İlişkin Görüşleri

Sınıf	İyi		Kötü		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
7-A Sınıfı	19	95	1	5	20	100
7-D Sınıfı	22	100	-	-	22	100
Toplam	41	98	1	2	42	100

“Drama yönteminin uygulandığı sosyal bilgiler dersinde kendinizi nasıl hissettiniz?” sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplardan alınan doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir:

“Kendimi çok mutlu hissettim” (Ö1,K; Ö4,K; Ö9,K; Ö15,E; Ö33,K; Ö35,E; Ö36,E; Ö39,E; Ö41,K).

“Kendimi diğer derslere göre daha mutlu hissettim. Çünkü çok eğlenceliydi” (Ö2,K).

“Bu derste kendimi çok iyi hissettim” (Ö5,E; Ö8,K; Ö10,K; Ö12,K; Ö13,K; Ö14,K; Ö17,K Ö19,K; Ö21,K Ö22,E; Ö25,K; Ö27,K; Ö28,E; Ö29,E; Ö37,E; Ö38,E; Ö39,E; Ö42,K).

“Heyecanlandım” (Ö4,K; Ö6,K; Ö34,K). “Arada bir heyecan çok güzel oluyor yani” (Ö6,K).

“Bazılarının uykusu geliyordu şimdi gelmiyor” (Ö12,K).

“Ben kendimi heyecanlı ve sevinçli hissettim” (Ö16,E).

“Çok tuhaf oluyor, yani çok güzel, hem de toplum içinde utanmamızı engellememize yardımcı oluyor” (Ö18,K).

Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Drama Yöntemine İlişkin Öğrenci Görüşleri ◆

"Bende bir duygusallık başladı" (Ö23,E).

"Kendimi çok iyi enerjik, zihnim açık hissettim" (Ö24,E).

"Bu derste kendimi dinamik hissettim" (Ö26,K).

"Kendim çıktığım için biraz heyecanlandım" (Ö30,E).

"Sınıfta yokmuşum gibi sandım" (Ö40,E).

"Çocuksu duygularım ürperdi. Hem de daha iyi kafama girdi. Ama biz bir konuda drama yapıyoruz, diğer bir konuda yapmıyoruz bu da beni olumsuz etkiledi" (Ö17,K).

Görüldüğü gibi öğrencilerin çoğunluğu drama yöntemi ile işlenen sosyal bilgiler dersinde kendilerini iyi hissetmektedirler (Tablo 3). Mutlu, heyecanlı, enerjik, dinamik, zihni açık, sevinçli ve duygusal hissedener de olmuştur. Bunu yanında 42 öğrenciden biri "çok kötü hissettim"; biri de "Bu derste kendimi çok iyi hissediyorum, ama biraz korkuyorum" şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo 4: Öğrencilerin, Drama Yönteminin Dersi Sevmelerini Etkileyip Etkilemediğine İlişkin Görüşleri

Sınıf	İyi		Kötü		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
7-A Sınıfı	16	80	4	20	20	100
7-D Sınıfı	18	82	4	18	22	100
Toplam	34	81	8	19	42	100

Tablo 4'te görüldüğü gibi, öğrencilerin 34'ü "evet" ve sekizi "hayır" cevabı vermişlerdir. "Drama yöntemi Sosyal Bilgiler dersini sevmenizi etkiledi mi? Açıklayınız" sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplardan alınan doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir:

"Sosyal bilgiler dersini sevmemi etkiledi. Çünkü çok hoşuma gidiyor. Böyle ders işlemeyi çok seviyorum" (Ö1,K).

"Etkinlikler yapınca daha iyi oluyor. Kişi dersi seviyor. Mesela dersi sevmeyen biri sevmeye, sevdiği için de çalışmaya başlıyor" (Ö3,K).

"Evet beni çok etkiledi. Sosyal bilgiler dersini şimdi daha çok seviyorum" (Ö5,E).

Yukarıda öğrencilerin verdiği cevaplardan da anlaşıldığı gibi drama yöntemi öğrencide olumlu etkiler bırakmakta ve dersi sevmesine ve çalışmaya başlamasına yardımcı olmaktadır.

"Evet derse daha verimli çalışıyorum" (Ö7,E).

"Ben yine severdim. Çünkü bir konuda tartışıyoruz ve bunu seviyorum. Ama dramalı olsa daha iyi olur. Çünkü daha iyi anlamamızı ve eğlenmemizi sağlıyor" (Ö8,K).

"Evet etkiledi. Çünkü böyle yapmamız güzel olduğu için daha da sevdirdi" (Ö12,E).

"Bu dersi çok sevdim. Keşke tüm dersler bu şekilde işlense. Hem daha iyi anlıyoruz" (Ö18,K).

◆ Elvan Yalçınkaya

“Evet. Çünkü konuları tiyatro yoluyla yapınca dersler çok zevkli geçiyor” (Ö20,K).

“Evet etkiledi. Çünkü ders zevkli geçtiği için benimde derse katılma hevesim artıyor” (Ö26,K).

“Evet, Çünkü bütün sınıf neredeyse derse katılıyor ve bütün sınıf dersi candan dinliyorduk” (Ö27,K).

Öğrencilere göre drama yöntemi onların derse karşı ilgilerini ve derse katılma isteklerini olumlu yönde etkilemektedir.

“Evet. Çünkü dramayla daha iyi anladım ve oyunculuğumuzu geliştirmeye yaradı” (Ö28,E).

Öğrencinin bu ifadesinden de anlaşılacağı gibi drama onların yeteneklerinin farkına varmalarına yardımcı olup çeşitli yeteneklerinin gelişmesini sağlamaktadır.

“Evet. Çünkü kitap okurken hoca kaldırmıyor. Drama yaptığımızda kaldırıyor” (Ö30,E).

Öğrenci aslında bu ifadesinde, drama yöntemi ile aynı anda sınıftaki bütün öğrencilerin aktif katılımının olduğunu vurgulamaktadır.

“Evet. Çünkü dersi sevmeme, anlamama yardımcı oldu. Çok severim bu sosyal dersini (Ö41,K).

Evet. Önceden bu kadar her şeyi ifade eden biri değildim. Drama ile derse seve seve katılımım oldu” (Ö42,K).

Öğrenci, daha önce çekingen ve düşündüğünü rahatlıkla ifade eden biri olmadığı, drama yöntemi sayesinde artık düşüncelerini rahatlıkla ifade edebildiğini vurgulamıştır.

“Etkiledi. Çünkü dramayı ben sadece bu derste öğrendim. Yani önceki derslerde yapmıyorduk. Tabii bu da bende biraz da olsun olumlu etkiler bıraktı. 6.sınıfta drama nedir bilmiyorduk. Öğretmenimiz bize öğretmemişti. Bu yüzden de derste ayıptır söylemesi uyuyordum. Artık uyumuyor ve dersi zevkle dinliyorum” (Ö17, K).

Tablo 5: Öğrencilerin, Her Konuyu İşlerken Drama Yöntemini Kullanmak İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşleri

Sınıf	İyi		Kötü		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
7-A Sınıfı	19	95	1	5	20	100
7-D Sınıfı	21	96	1	4	22	100
Toplam	40	95	2	5	42	100

“Tüm konuları işlerken bu yöntemi kullanmamızı ister misiniz? Neden?” sorusuna, öğrencilerin çoğunluğu olumlu cevap vermişlerdir (Tablo 5). Bu cevaplardan bazıları şunlardır:

“Evet bütün konuları işlerken bu yöntemin kullanılmasını istiyorum. Çünkü eğlenceli ve neşeli geçiyor” (Ö1,K).

“Evet isterim. Konuları daha iyi anlamam için. Konuları daha iyi anlarsam SBS (Seviye Belirleme Sınavı)’de daha iyi puan tuttururum” (Ö5,E).

“Evet çok güzel olurdu doğrusu, hem insanın uykusunu dağıtıyor” (Ö6,K).

“İsterim. Çünkü derste bazı bölümleri anlayamıyorum. Drama dersi bana daha iyi anlatıyor” (Ö15,E).

“Evet. Bütün konularda drama yöntemini kullanırsak bütün konuları çok iyi anlarız. Bundan emin olabilirsiniz” (Ö22,E).

“İsterim. Hatta sadece bu derste değil, diğer derslerde de yapılmasını isterim” (Ö33,K).

“Evet. Drama olduğu zaman sınıfın hepsi katılıyor ve bu sayede sınıf sessiz oluyor, dersi daha iyi anlıyoruz” (Ö24,E).

“Evet isterim. Çünkü okulu sevmiyorum, eğlenceli geçince sevmeye başlıyorum ve bütün derslerim düzeliyor” (Ö37,E).

Öğrencinin de ifadesinden de anlaşıldığı üzere dersi daha zevkli hale getiren yöntem ve teknikler öğrencilerin okulu sevmesine katkı sağlıyor. Öğrenci okulu sevmediğini fakat dersler eğlenceli geçince okulu sevdiğini ifade etmiştir.

Tüm konuları işlerken bu yöntemi kullanmamızı ister misiniz? Neden? sorusuna, öğrencilerin ikisi diğer öğrencilerden farklı cevap vermişlerdir. Bunlar da gerçekten dikkate değerdir:

“Hayır. Böyle olursa sıkıcı olacağını düşünüyorum. Bence ara sıra yapılması daha güzel” (Ö2,K).

Öğrencinin bu cevabından da anlaşılacağı gibi, sürekli aynı yöntemin kullanılması öğrencilerin sıkılmasına yol açabilir.

Eğitim hedeflerinin gerçekleşmesi uygun bir yöntemin seçilmesiyle sağlanabilir. Bu nedenle her ders için tek bir yöntem değil, çok farklı yöntemlerin kullanılması söz konusu olmaktadır. Öğretmenlerin yöntem konusunda seçici olabilmeleri onların çok farklı yöntemleri tanımaları ve kullanabilmeleri ile olanaklıdır. Diğer bir anlamla yöntem zenginliğine sahip olmaları gereklidir (Demirel, 2007, 80).

“Konularda geri kalırsak öğretmenimizi zora düşürmek istemeyiz. Hem anlatım hem drama yaparız. Ama zamanımız varsa biraz drama yaparsak daha iyi anlarız” (Ö27,K).

Öğrenci bu ifadesiyle sürenin de önemli olduğu görüşündedir.

Sonuçlar ve Öneriler

Yeni Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanmış olup öğrenme sürecinde öğrencilerin aktif olmalarını ve bilgiyi kendilerinin yapılandırmalarını amaçlamaktadır. Bu amaçları gerçekleştirmek için öğrenci merkezli yöntem ve tekniklerin kullanılması gerekmektedir. Kuşkusuz öğrenci merkezli öğretim yöntemlerinden bir de dramadır. Bu çalışmada, öğrenci görüşleri çerçevesinde drama yönteminin kullanımı ile ilgili olarak drama yönteminin; öğrencilerin özgüvenlerinin gelişmesine, yeteneklerinin fakına varmalarına, düşünme becerilerini kazanmalarına, düşündüklerini rahatlıkla ifade etmelerine yardımcı olduğu sonucuna varılmıştır. Drama dersi zevkli ve eğlenceli hale getirdiği gibi öğrencilerin okulu ve dersi sevmelerine yardımcı olmaktadır. Öğrencilerin konuyu daha iyi öğrenmelerini sağlamaktadır. İlköğretimdeki diğer derslerde de drama etkili bir şekilde kullanılabilir.

Her öğretim yönteminin faydaları olduğu gibi sınırlılıkları da vardır. Örneğin; drama çalışmalarında yetenekli, dışa dönük, müteşebbis öğrenciler ön plana çıkabilir, utangaç, sessiz, sosyal zenginliği olmayan öğrencilerin dramaya katılımda sorunlar yaşayabilir. Kalabalık gruptaki drama uygulamaları, özellikle rahatlatma çalışmaları için gerekli olan sessizliği sağlayabilmek için mümkün olmayabilir. Çocuklar arasında rol dağıtımı, rol değişimi ve etkinlik sürecini tüm benliği ile yaşayabilmek için gereken konsantrasyon sağlanamayabilir. Çalışılan mekân, yirmi kişinin aktif olarak etkinliğe katılabilmesi için yeterli olmayabilir (Önder, 1999). Bu sebeple drama yönteminin kullanımında dikkat edilmesi gereken ilkeler vardır. Bu çalışmada, öğrenci görüşleri çerçevesinde bunlar ortaya konmuştur. Sosyal Bilgiler dersinde sürekli aynı yöntemle ya da drama yöntemi ile ders işlemek yerine bir derste çok çeşitli yöntemler kullanılabilir.

Kaynakça

- ARİELİ, B. (2007). **The Integration of Creative Drama Into Science Teaching**. Kansas State University. Doctor of Philosophy. Kansas.
- ARİS, C. J. (1995). **Taking Time To Act a Gide to Cross: Curricular Drama**. Heizemann Porstmouth. New Hampshire.
- DEMİREL, Ö. (2004). **Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme**. 7. baskı. Pegem Yay. Ankara.
- DEMİREL, Ö. (2007). **Öğretim İlke ve Yöntemleri Öğretme Sanatı**. Pegema Yayıncılık. Ankara.
- DIRİM, A. (1998). **Yaratıcı Drama**. Esin Yayınları. İstanbul.
- GÖNEN, M. ve N. Uyar Dalkılıç. (1999). **Çocuk Eğitiminde Drama**. Epsilon Yay. İstanbul.
- HARRİET, F. J. (1987). **The Dramatic Method of Teaching**. Nisbet u. d. London.
- HESAPÇIOĞLU, M. (1997). **Öğretim İlke ve Yöntemleri**. Beta Yayınları. İstanbul.
- KOLUKISA E. H, Tokcan ve B, Akbaba. (2007). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı 6**. A Yayınları. Ankara.
- LAMB, Timothy M, (1978). **The Use of Dramatization Teach Social Studies to Hearing-Impaired Children**. St. Louis, Missouri.
- MCCLİNTOCK, B. A. (1984). **Drama For Mentally Handicapped Children**. UK: A Condor Book Souvenir Press.
- MEB. (1999). **İlköğretimde Drama**. I. Milli Eğitim Yayınevi. Ankara.
- MORRİS, Ronald V, (2001), **Teaching Social Studies Through Drama: Student Meaning**. Journal of Social Studies Research, Spring.
- ÖNDER, A. (1999). **Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama**. Yeni Çizgi Yayınları. İstanbul.
- ÖZDEMİR, E. (1965). **Uygulamalı Dramatizasyon**, MEB Yayınları. Ankara.
- ÖZTÜRK, C. ve diğerleri. (2007). **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi**. Pegema Yayıncılık. Ankara.
- ÜSTÜNDAĞ, T. (1996). **Yaratıcı Dramanın Üç Boyutu**. Yaşadıkça Eğitim. 49:19-23.
- SAN, İ. (1996). **Yaratıcılığı Geliştiren Bir Yöntem ve Yaratıcı Bireyi Yetiştirmede Bir Disiplin: Eğitsel Yaratıcı Drama**. Yeni Türkiye Dergisi. 7: 148-160.
- YEĞEN, G. (2003). **Yaratıcı Drama**. İlköğretim Online Öğretim Uygulamaları Serisi. Yıl:2. Sayı: 2. s:1-4. www.ilkogretim-online.org.tr.
- YILDIRIM, A. ve Hasan Şimşek. (2005). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Seçkin Yayıncılık. Ankara.

STUDENTS OPINIONS RELATED TO THE DRAMA METHOD USED IN SOCIAL STUDIES LESSON

Elvan YALÇINKAYA *

Abstract

Using student and activity based teaching methods in social studies lesson is very important. One of the student and activity based methods in social studies is drama. The aim of this study is to examine students' opinions on the implementation of drama method after experiencing with drama method in primary school at 7th class. This study is a qualitative research. Open ended questions constructed by investigator was used as data collection tool to take students' opinions about drama method. Most of the students participated this study generally have positive impression of using drama method and told that they comprehended subject better with this method.

Key Words: Social Studies, constructivism, student opinions, teaching method, drama

* Erzurum İbni Sina Primary School Social Studies Teacher and Atatürk University Department of Primary School Teaching Social Studies Ph.D. Student